

החתול שחשב כי כלב הוא, והכלב שחשב כי חתול הוא

מאת יצחק בשביס-זינגר

AP photo / Kathy Willens ©



הסופר יצחק בשביס-זינגר נולד בפולין בשנת 1904 וחי שנים רבות בארצות הברית. בתחילת דרכו כתב בעברית, ואחר-כך כתב ביידיש. בשנת 1978 זכה בפרס נובל בספרות. הוא נפטר בשנת 1991.

קראו את הסיפור שלפניכם, וענו על השאלות שאחריו.

היה הֵיָה איכר עני, יָאן סְקִיבָה שמו. מתגורר היה עם אשתו ושלוש בנותיו בבקתה מכוסה קש המרוחקת מהכפר, ובבקתה חדר אחד. בָּפְנִים עמדו מיטה, ספסל ותנור, אבל מְרָאָה לא הייתה בבקתה. מראה היא חפץ של מוֹתָרוֹת בבית איכר עני. ובאמת, למה דרושה מראה לאיכר? הרי אין האיכרים סקרנים לראות את צורתם.

5 לאיכר זה היו כלב וחתול בפנים הבקתה. שֵם הכלב בּוֹרְק ושם החתול קוֹט. שניהם נולדו בשבוע אחד. גם אם דל מזונם של האיכר ובני משפחתו, לא רעבו אצלם הכלב והחתול. מכיוון שהכלב מעולם לא ראה כלב אחר והחתול מעולם לא ראה חתול אחר, חשב הכלב שהוא חתול, והחתול חשב שהוא כלב. אמנם הם לא היו דומים כלל. הכלב נבח והחתול יילל. הכלב רדף אחרי ארנבות, והחתול ארב לעכברים. אך לא כל היצורים חייבים להיות דומים זה לזה. גם בנות האיכר אינן דומות זו לזו. בורק וקוט חיו בשלום, אכלו מצלחת אחת וניסו לחקות זה את זה. כשנבח בורק ניסה גם קוט לנבוח, וכשיילל קוט ניסה גם בורק ליילל מיאו. לפעמים היה קוט החתול רודף אחרי ארנבת, ובורק הכלב השתדל לצוד עכבר.

15 הרוֹכְלִים הקונים גריסים, עופות, ביצים ודבש מן האיכרים, מעולם לא ביקרו בבקתתו של יאן סקיבה. הם ידעו כי יאן עני כל-כך, אין לו מה למכור ואין הוא יכול לקנות מהם דבר. אבל יום אחד נקלע לשם רוכל במקרה. כשנכנס פנימה והתחיל לפרוש את סחורתו, הוקסמו אשתו של סקיבה ובנותיו מכל הקישוטים. הרוכל שלף מן השק חרוזים צהובים, פנינים מלאכותיות, עגילי פח, טבעות, סיכות, מטפחות צבעוניות ומיני סדקית. אבל בעיקר קסמה לנשים מראה במסגרת עץ.

- 20 שאלו הנשים את הרוכל למחיר המראה, והוא אמר: "חצי מטבע זהב", והרי זה ממון רב אצל איכר עני. כעבור רגע קל הציעה מְרִיאָנָה, אשת האיכר, הצעה לרוכל. היא תשלם לו חמישה גרושים בחודש תמורת המראה. היסס הרוכל רגע. המראה תפסה מקום רב בשק שלו ותמיד נשקפה לה הסכנה להישבר. על כן הסכים, לקח מידי מריאנה תשלום ראשון של חמישה גרושים והשאיר את המראה בביתם. הוא היה מרבה לבקר בסביבה וידע כי בני משפחת סקיבה אנשים ישרים הם. לאט-לאט יִגָּבָה את החוב וגם ירוויח קצת.
- 25 המראה הטילה מהומה בביתה. עד אז ראו את עצמן מריאנה והבנות לעתים רחוקות. לפני שבאה המראה לביתן, היו רואות את דמותן בחבית המים שעמדה ליד הפתח. עתה ראו את עצמן בברור והתחילו לגלות פגמים בפניהן, פגמים שלא הבחינו בהם קודם לכן. מריאנה גילתה כי שן קדמית אחת חסרה בפיה, ונראה היה לה שדבר זה מכער אותה.
- 30 בת אחת גילתה שאפה סולד יותר מדי ורחב יותר מדי. השנייה גילתה כי סְנִטְרָה צר יותר מדי וארוך יותר מדי. השלישית גילתה שפניה מלאות נמשים. גם יאן סקיבה הציץ במראה ולא שָׁבַע נחת משפתיו העבות ומשיניו שבלטו כשיני תיש. ביום ההוא היו כולם כה שקועים בהסתכלות במראה ולא בישלו ארוחת ערב, לא הציעו את המיטות ללילה והזניחו את שאר עבודות הבית.
- 35 מריאנה שמעה על רופא שיניים בעיר הגדולה, היודע להתקין שן במקום השן החסרה, אבל עֶסֶק זה יקר מאוד. הבנות ניסו לנחם זו את זו שהן יפות למדי, אבל כבר לא היו עליזות כקודם לכן. דבקה בהן הגנדרנות של בנות העיר. בעלת האף הרחב ניסתה לצבוט אותו באצבעות כדי להצר אותו. בעלת הסנטר הארוך יותר מדי הייתה דוחפת אותו באגרוף כדי שיתקצר, ובעלת הנמשים קיוותה שיש בעיר משחה המסלקת נמשים. אבל
- 40 מְנִיין יבוא הכסף לנסיעה העירה? ומניין יבוא הכסף לקניית המשחה? לראשונה הרגישו בני משפחת סקיבה עד מעמקי הנפש בעוֹנֵיִים הרב וקינאו בעשירים.
- אולם בני האדם שבבית לא היו היחידים שהופרע שלום נפשם. המראה הדאיגה גם את הכלב ואת החתול. הבקתה הייתה נמוכה והמראה נתלתה מעל לספסל. כשקפץ החתול לראשונה על הספסל וראה את דמותו במראה, התבלבל נורא. מעולם לא ראה יצור כזה.
- 45 סָמְרוּ הזיפים של קוט, התחיל ליילל מול בְּבוּאָתוֹ בְּמֶרְאָה והרים כף, אבל היצור האחר יילל גם הוא והרים כף. ומיד קפץ הכלב על הספסל, וכשראה את הכלב האחר, אָחָזוּ אותו תדהמה וזעם פראי. הוא נבח על הכלב במראה, חשף שיניים, אבל הכלב האחר נבח גם הוא וחשף שיניים. כה גדולה הייתה מצוקתם של בורק וקוט, שלראשונה בחיים הסתערו זה על זה. בורק נשך את קוט בצווארו, וקוט ירק עליו ושרט את אפו. שניהם התחילו שותתים דם, ומראֵה הדם הטריף את דעתם. בני הבית הפרידו ביניהם בקושי. ומאחר שהכלב חזק מהחתול, נגזר דינו להיקשר בחוץ, והוא יִגָּב יום ולילה. מרוב צער חדלו לאכול שניהם, גם הכלב וגם החתול.
- 50

כשראה יאן סקיבה את המהומה והפילוג שיצרה המראה בבית, החליט כי למשפחתו אין כל צורך במראה. "מדוע אתם מסתכלים בעצמכם," אמר, "כשאתם יכולים להתפעל מהשמים, מהירח, מהכוכבים וגם מהאדמה, מכל היערות, השדות, הנהרות והצמחים?"⁵⁵ הוא הסיר את המראה מהקיר והביא אותה למחסן.

כשבא הרוכל לקבל את התשלום החודשי של החוב, החזיר לו יאן סקיבה את המראה וקנה במקומה מטפחות ונעלי בית לנשים. כשנעלמה המראה שבו בורק וקוט להיות מה שהיו. שוב חשב בורק שהוא חתול, וקוט היה בטוח כי כלב הוא.

⁶⁰ שמע ראש הכפר מה שאירע בבית יאן סקיבה ואמר: "מראה מְשִׁקֶפֶת רק את עורו של הגוף. דמותו האמתית של אדם מְתַגֶּלֶה ברצונו לעזור לעצמו ולמשפחתו, ובמידת האפשר ברצונו לעזור לכל האנשים שהוא בא במגע עמם. סוג זה של מראה מגלה את נשמתו של האדם.

מעובד לפי בשביס-זינגר, י' (1990). החתול שחשב כי כלב הוא, והכלב שחשב כי חתול הוא. בתוך צ' ארד (מתרגם), סיפורים לילדים (עמ' 210-212). תל אביב: עם עובד.
© כל הזכויות שמורות להוצאת ספרים עם עובד, תל אביב.

1. לפי הכתוב **בתחילת** הסיפור, מדוע לא הייתה מְרָאָה בבקתה של האיכר העני?

- ☐₁ כי מראה עשויה להשפיע לרעה על בני הבית.
☐₂ כי אי-אפשר לתלות מראה בבקתה עשויה קש.
☐₃ כי מראה היא חפץ שאפשר להסתדר בלעדיו.
☐₄ כי לא היה מקום למראה בבקתה הקטנה.

2. בשורה 6 כתוב: "גם אם דל מזונם של האיכר ובני משפחתו, לא רעבו אצלם הכלב והחתול."
בחרו את מילת הקישור המתאימה להשלים את המשפט שלפניכם:

הכוונה בשורה 6 היא שהחתול והכלב לא היו רעבים _____ בביתו של האיכר היה מעט אוכל.

- ☐₁ למרות זאת
☐₂ מפני ש...
☐₃ לכן
☐₄ אף-על-פי ש...

3. הרוכל התלבט אם למכור את המראה לבני משפחת סקיבה.

א. בתחילה חשב הרוכל שלא כדאי לו למכור את המראה לבני המשפחה.

מדוע הוא חשב כך?

ב. לבסוף החליט הרוכל למכור את המראה לבני המשפחה.

מדוע הוא החליט זאת?

4. בני המשפחה התבוננו במראה החדשה וגילו כיצד הם נראים.

בעקבות זאת חל שינוי בהתנהגותם.

כתבו **שתי** דוגמאות לשינוי שחל **בהתנהגות** של בני המשפחה.

1. _____

2. _____

5. בשורות 40–41 כתוב: "לראשונה הרגישו בני משפחת סקיבה עד מעמקי הנפש בעונֵיִם הרב וקינאו בעשירים." מדוע הרגישו כך בני המשפחה?

- ☐₁ כי הם התאכזבו שהאיכר הוציא את המראה מהבקתה.
☐₂ כי הם רצו דברים שלא היה להם כסף לשלם עבורם.
☐₃ כי הם הרגישו שהעיר רחוקה מדי.
☐₄ כי הם גילו שיש עשירים בעולם.

6. 1. בשורה 37 כתוב: "דבקה בהן הגנדרנות..."

למי מתכוונים במילה **בהן**?

2. בשורה 44 כתוב: "מעולם לא ראה יצור כזה."

למי מתכוונים במילים **יצור כזה**?

7. בסיפור כתוב שקוט החתול התחיל ליילל מול בּוֹאָתוֹ (שורה 45).

מה פירוש המילה **בּוֹאָה** במשפט זה?

- ☐₁ דמות משתקפת
☐₂ כשהיא באה
☐₃ חבר דמיוני
☐₄ בתוך בועה

8. הוצאת המראה מהבקתה השפיעה על הכלב והחתול.

העתיקו משפט מהסיפור, המעיד על כך.

9. בשורות 54–55 האיכר אומר לבני משפחתו: "מדוע אתם מסתכלים בעצמכם...

כשאתם יכולים להתפעל מהשמים, מהירח, מהכוכבים וגם מהאדמה, מכל
היערות, השדות,
הנהרות והצמחים?"
מה התכוון האיכר לומר לבני משפחתו?

- ☐₁ אדם המרוכז רק בעצמו מפסיד את ההנאה מהיופי של העולם.
- ☐₂ חשוב שאדם יאהב את המראה החיצוני שלו ולא ירצה לשנות אותו.
- ☐₃ אדם צריך להתפעל מעצמו וגם מהיופי הרב של העולם.
- ☐₄ אדם צריך לעסוק בפנימיות שלו ולא לעסוק בעולם שמסביבו.

10. בדיון כיתתי הנוגע לסיפור אמרה יעל: "לא כדאי לילדים לקרוא סיפורים כאלה

כי הם כתובים בסגנון ישן ויש בהם מילים רבות שאינן מוכרות."
שכנעו את יעל שכדאי לילדים לקרוא סיפורים כאלו: [בכתיבתכם הקפידו על
ניסוח בהיר, על סימני פיסוק
נכונים, על כתיב נכון ועל
כתב יד ברור.] הוכיחו זאת בעזרת דוגמאות מהסיפור.

11. בכל אחד מהמשפטים שלפניכם מודגשת מילה. כתבו אותה **בשתי מילים**.

דוגמה: **מזונם** היה דל.

מזונם – המזון שלהם

1. עתה התחילו לגלות פגמים **בפניהן**.

פניהן – _____

2. שן אחת הייתה חסרה **בפיה**.

פיה – _____

12. השורש של המילה **תדהמה** (שורה 47) הוא **ד-ה-מ**.

השלימו את החסר בכל משפט בעזרת מילה מהשורש **ד-ה-מ**.

1. ראיתי את הספורטאים בתחרות ו _____ מהיכולות שלהם.

2. דני אמר לאיריס: "לכי למופע הקסמים. הוא _____ אותך."

13. כתבו **מילה נרדפת** למילה המודגשת בכל משפט.

דוגמה: שניהם **חדלו** לאכול. מילה נרדפת למילה **חדלו** היא הפסיקו.

1. הרוכל **שלף** טבעות מהשק. מילה נרדפת למילה **שלף** היא _____.

2. **מניין** יבוא הכסף לנסיעה? מילה נרדפת למילה **מניין** היא _____.

14. לפניכם קטע קצר:

Heb_langH_5_Havant_Sipori_2018_T

© כל הזכויות שמורות לראמ"ה – הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך, משרד החינוך

המראה תפסה מקום רב בשק שלו ותמיד נשקפה לה הסכנה להישבר. על כן הסכים, לקח מידי מריאנה תשלום ראשון של חמישה גרושים והשאיר את המראה בביתם. הוא היה מרבה לבקר בסביבה וידע כי בני המשפחה אנשים ישרים הם. לאט-לאט יגָבֶה את החוב וגם ירוויח קצת.

המילה **סביבה**, הכתובה בקטע, היא שם עצם בלשון נקבה.
העתיקו מהקטע עוד **שני שמות עצם בלשון נקבה**.

1. _____ 2.

